

מרץ 2019

אם אני אינני אני – מי אני? משמעות ההתחפשות בגיל הרך:

ימי הפורים הקרבים ובאים מלאים בהתרגשות. אנו ההורים משקיעים זמן רב בחיפוש אחר תחפוש שתשמח את ילדינו מקדישים זמן מחשבה וגם כסף על מנת שילדם יהיה מחופש כראוי. עם זאת, פעמים רבות כשמגיע רגע האמת בו הילד אמור לעטות את התחפוש וללכת עימה לגן, אנו נתקלים בסירוב עיקש מצד ילדנו להתחפש, לעיתים על אף שהוא היה שותף לבחירה מלכתחילה. אז מה קורה פה בעצם?
כדי שנבין את הרתיעה מהתחפשות בגיל הרך ננסה להיכנס לעומק עניין ההתחפשות.

התחפשות משמעה שינוי דמות, שינוי צורה, שינוי זהות. בימי השגרה אנו משדרים לילדנו יציבות, דואגים לדמויות מוכרות וחושפים אותו בהדרגה לכל דבר חדש שאינו מוכר. והנה באים ימי הפורים סביבת הילד הופכת צבעונית ורועשת, הגן מקושט בדמויות חדשות שאינן מוכרות, ברחובות מתנוססים מוקיוני ענק בצבעים ססגוניים, מוסיקה מנוגנת בקול חזק, כולם הופכים את עורם ומשתטים, מסיכות ופרצופים מוזרים ולעיתים רבות אף מפחידים ניבטים מכל עבר. לפתע פתאום ביום אחד סביבת הילד המוכרת משתנה שינוי מהותי. שינוי כה מהותי במראות, קולות, צורות, אין ספק כי עלול הוא לגרום לבהלה אצל הילד הצעיר.
עבור הילד, זהו מהפך מהמוכר- ללא מוכר, מהגלוי- לנסתר, מההדרגתי- לפתאומי, מהרגוע – לרועש.

זוהי חוויה שעלולה להוות מקור למצוקה.

אין ספק שחג הפורים במהותו הינו חג של "ההפך" מאחר, אולם עניין זה אינו נתפס ע"י הילד הצעיר. משכך נדרשת ערנות ורגישות מוגברים מצד המבוגר ביחס לתחושות והרגשות אצל הילד בעקבות כל השינויים המביא עימו חג הפורים.
עניין הרגישות וההתחשבות מקבל משנה תוקף כאשר אנו לוקחים בחשבון כי הילד הצעיר אינו מגובש עדיין בעניין הזהות העצמית שלו. עיצוב ה"אני" אצל ילדים צעירים נמצא בראשית דרכו. קשה להיות "דמות" אחרת או להבין את משמעות הרעיון של ההנאה

מהתחפשות. עדיין אין יכולת להבדיל בין דמיון למציאות. (גרזן או מפלצות אינן "מצחיקות עבורו.."). חשוב לציין כי כאשר היכולת הסימבולית והמשחק הסוציודרמטי מתפתח, ילדים יוכלו להנות מחווית ההתחפשות כי הבנתם גדלה.

בנוסף, יש מרכזיות לחוויה התחושתית (עומס גריה, מסכה או תחפושת לא נוחים) שעשויים להפריע לילד לשהות בלבוש לא נוח מגרד וכד' לאורך זמן.

יום ההתחפשות עשוי לעורר גם **פחדים טבעיים**. למשל, פחד מדמויות דימוניות - מגיל שלש לערך הדמיון המתפתח מקבל "מעוף". הילד שעדיין לא מבחין בין מציאות לדמיון מגיב למחשבה שלילית במצוקה ממשית. מחשבות על מכשפות, גנבים, מחבלים ומפלצות עשויות לרדוף את הילד בזמן ערות ולשוב ולהפחיד בשעות הלילה כשהוא מרגיש מבודד ופגיע במיוחד. מאמצי השכנוע שאין סכנה נשקפת או שאין מפלצת- לא יעזרו מאחר ובגיל זה אין לילד את היכולת להבין את ההבדל בין תחושותיו ומחשבותיו. המבוגרים יצליחו להרגיע את הילד במתן דוגמאות מוחשיות ליכולת שלהם להגן עליו תוך הבטחה שיהיו לצידי וישמרו עליו מכל רע. לעתים יכולים המבוגרים "להשתמש" בדמיון הילד לטובת פתרון – דמיוני שירצה את הילד.

אז מה כדאי לעשות כדי לסייע לילד להתחפש "ולשנות צורה"?

- אם התחפוש שנבחרה (בהסכמת הפעוט /ילד או ביוזמתו) כוללת צביעת הפנים, (כמו ליצן או "שוטר עם שפם") כדאי להקפיד על כמה כללים: עימדו מול המראה וציבעו בשלבים. אחרי כל קטע תנו לילד זמן להתבונן ולהתרגל לדמות המשתקפת.
- תחפוש פשוטות- נוחות ומינימאליסטיות די בהן כדי שהילד ירגיש את חווית ההתחפשות. תחפוש נוחה מאפשרת לילד חופש תנועה כמו גם יכולת לפשוט את הבגד.
- מומלץ לתת לילד את האופציה להתחפש, למדוד ולשחק בתחפוש כשבוע לפני "הרגע" המכריע. כך תוכלו למנוע משברים או התנגדויות של הרגע האחרון. (מה שמוכר ונוח- עשוי להיות חביב ופחות מאיים).
- תנו לילד לשנות ולהתחרט גם לגבי תחפוש שהוא "רצה בה". זהו חגו של הילד. נחשוב שגם התנהגותו היא חלק מאווירת ה"נהפוך הוא".

חג פורים שמח!

...

הכתיבה הינה במין זכר אך מיועדת לשני המינים (בנים ובנות).

**כתבה: כרמית זיו- פסיכולוגית התפתחותית חינוכית בתכנית מעג"ן קשת
צוות מעג"ן קשת- השרות הפסיכולוגי החינוכי התפתחותי – עיריית רחובות**